

Jezuiëten

Colofon

Jezuiten is een uitgave van de regio *European Low Countries* van de Soci  teit van Jezus.

Het versijnt driemaal per jaar en is bedoeld voor familieleden, vrienden, weldoeners en ge  ntereerden.

Giften:

Het blad is in principe gratis.
Giften zijn altijd welkom.
Verneld a.u.b. uw postadres.

Voor Nederland:
Stichting St. Claverbond,
Heyendaalseweg 290
6525 SM Nijmegen
IBAN: NL85INGB 0000 828 228
BIC: INGBNL2A

Voor Vlaanderen
vzw Sint-Jan Berchmansseminarie
Koninginnelaan 141
1030 BRUSSEL
IBAN: BE02 4352 0547 1140
BIC: KREDBEBB
Mededeling: tijdschrift *Jezuiten*

Redactie:

Karin Benoist, Guido Dierickx s.j.,
Eduard Kimman s.j., Jan Stuyt s.j.
en Toon Suffys s.j.

Adres voor Nederland:
Karin Benoist
Beulingstraat 11
1017 BA Amsterdam
platform.ignatiaanspiritualiteit@jesuits.net
tel. 020-679 82 07

Adres voor Vlaanderen:
Toon Suffys s.j.
Bruul 56 - 1
B-2800 Mechelen
tsuffys@gmail.com
mobiel +32 476 33 25 77

Abonnementenadministratie:

Voor Nederland:
platform.ignatiaanspiritualiteit@jesuits.net

Voor Vlaanderen:
marc.vannieuwenhove@jesuits.net

ISSN 0167-2967

Verantwoordelijk uitgever:

Bart van Emmerik s.j.
Prinsstraat 17
2000 Antwerpen
Belgi  

Op de voorpagina:
Schilderij van Johannes Vermeer
'Allegorie op het geloof'
(1670-1674).

VOORWOORD

In jezu  tenhuizen werken toegewijde mensen die zonder opvallen jarenlang hun diensten verlenen. Eduard Kimman zet even de schijnwerper op Remy Ramaekers en Johan Slebus. Jarenlang zijn zij werkzaam (geweest) in Berchmanianum en later in Aqua Viva te Nijmegen.

De economen van de verschillende jezu  tenprovincies in Europa getuigen dat zij in hun omgaan met geld bekommerd zijn om het voortbestaan van onze planeet. Baudouin Van Overstraeten, tot 2021 directeur van de *Jesuit Refugee Service Belgium*, schrijft een pleidooi voor de mensen zonder papieren die tussen ons wonen.

Blijkbaar waren er goede contacten tussen schilder Johannes Vermeer en de jezu  ten in Delft in de 17e eeuw. Vermeer is onder andere bekend om het schilderij 'Meisje met de parel'.

Pater Andr   Cnockaert maakt een duidelijk onderscheid tussen de kolonisatiepolitiek van Belgi   in Congo en het werk van katholieke missionarissen. De missionarissen hebben een algemeen onderwijsstelsel uitgebouwd en het besef van de eigen identiteit van de Congolezen in de hand gewerkt. Ook Joep Hovens s.j. heeft zich ingezet voor beter onderwijs.

Zijn familie is een project gestart om een beeld te schetsen van zijn leven en werk in het toenmalige Indonesi  .

In Centre S  vre in Parijs worden jonge jezu  ten opgeleid en voorbereid op hun zending in de wereld. Daarbij is er grote aandacht voor verschillende culturen, voor alle aspecten van mens zijn en voor de eigen groei tot evenwichtig en open mens-zijn. Naast aandacht voor de jezu  ten in de Korte Berichten, leest u ook een meervoudig herinneren aan pater Dries van den Akker, die in oktober overleed.

Twee boeken worden in het licht gehouden. Jos Moons met 'Op weg naar een luisterende kerk' maakt ons warm voor het synodaal proces in de kerk. In 'TATTOOS op mijn HART' beschrijft de Amerikaanse jezu  t Greg Boyle zijn leven bij de jeugdbendes in Los Angeles.

INHOUDSOPGAVE

MENSEN ACHTER DE SCHERMEN	
Mensen op de achtergrond in Nijmegen – <i>Eduard Kimman s.j.</i>	3
ACTUALITEITEN	
Economen en de carbon footprint – <i>Herminio Rico s.j.</i>	6
Mensen zonder papieren spreken ons rechtstreeks aan – <i>Baudouin Van Overstraeten</i>	8
BOEKEN – Op weg naar een luisterende kerk – <i>Jos Moons s.j.</i>	10
KUNST – Vermeer en de jezu��ten in Delft.	11
KORTE BERICHTEN	12
BOEKEN – TATTOOS op mijn HART van <i>Greg Boyle s.j.</i>	17
WERELDWIJD – Missie en kolonisatie – <i>André Cnockaert s.j.</i>	18
IN MEMORIAM	
Pater Dries van den Akker.	20
IN DE KIJKER	
Joep Hovens s.j. een man met een missie in Indonesië	22
JEZU��T IN OPLEIDING –	
Vorming van jezu��ten ten dienste van de zending – <i>Bruno Saint��t s.j.</i>	24
ACTIVITEITEN	27

MENSEN ACHTER DE SCHERMEN

Mensen op de achtergrond in Nijmegen

Berchmanianum

De Radboud Universiteit in Nijmegen is gesitueerd op een prachtige campus rond het landhuis Heyendaal. In de zuidoost hoek van die campus staat het academiegebouw, het Berchmanianum genaamd. Degenen die er werken weten nog dat hier ooit jezu  tenpaters en broeders woonden, maar de studenten weten dat niet meer.

Na de opening in februari 1929 huisvestte het gebouw de opleiding filosofie van de jezu  tenorde. Jonge jezu  ten en soms religieuzen van buiten werden daar drie jaar onderwezen in allerlei wijsgerige vakken. Vanaf 1967 werd die opleiding verzorgd door de Katholieke Theologische Hogeschool Amsterdam (KTHA). Het Berchmanianum, dat amper veertig jaar als opleidingshuis diende, werd toen verbouwd tot een klooster-verzorgingshuis voor de bejaarde medebroeders. Tot aan de verhuizing van de paters in 2016 heeft het huis deze functie gehad.

Remy Ramaekers

Remy Ramaekers

Remy Ramaekers (1963) trad in dienst toen de jezu  ten het Berchmanianum nog als eigen verzorgingshuis exploiteerden. Voor die tijd had hij Italiaans, theologie en recht gestudeerd en was hij leraar maatschappijleer en godsdienst geweest. In 2000 begon hij als directiesecretaris bij Gerard Jansen, die directeur van het verzorgingshuis was. De wetgeving ten aanzien van verpleeghuizen en ouderzorg was toen overzichtelijk. Gaandeweg werd het ingewikkelder en kwamen er steeds meer wetten en regels: de Arbowet, Milieuwet, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. De AWBZ (Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten) verdween en maakte plaats voor de WLZ (Wet langdurige zorg).

Aqua Viva - een nieuw huis

In 2016 trokken de bijna tachtig bewoners van het Berchmanianum zevenhonderd meter zuidwaarts

naar een nieuw gebouwd woonzorg-complex met zorgappartementen voor oudere religieuzen en leken: Aqua Viva. De drie  ntwintig zelfstandige appartementen in het afzonderlijke Parkgebouw werden per stuk verkocht en deze bewoners maken soms gebruik van de algemene voorzieningen. Alles overziende was de verhuizing de grootste verandering die Remy Ramaekers heeft meegemaakt. "Het was een uniek project. Niets heeft gehaperd. Hier, in Aqua Viva, hadden we aanvankelijk    n afdeling met acht PG-kamers voor bewoners met psychogeriatrische problemen. De twee andere *units* met elk acht PG-kamers stonden leeg. Nu is alles vol, maar het aandeel van de religieuzen krimpt. Er wonen nu ruim dertig religieuzen. Het karakter verandert in een 'gewoon' verzorgingshuis. De steun vanuit het Regiobestuur van de jezu  ten in Antwerpen wordt langzaam afgebouwd. De bijdrage is in 2023 nog maar een derde van wat het was in 2021. In het bestuur van de Stichting Jan Berchmans neemt de

Entrée Aqua Viva

vertegenwoordiging van de religieuzen af." Fusies met andere zorginstellingen zijn niet tot stand gebracht. Wat niet is kan nog komen.

Wat zijn je werkzaamheden voor de Stichting?

Remy heeft meerdere petten op: die van bestuurssecretaris, van beleidsmedewerker en hij stuurt de BHV (bedrijfshulpverleners) aan. Ook heeft hij veel te maken met de automatisering, het Wifi netwerk, het elektronisch patiëntendossier, de kabelkrant, de website en het interne netwerk. Ieder van de ongeveer honderd medewerkers heeft voor het werk een mail-account. Hij constateert een verder gaande professionalisering. Er kwamen clusters en nieuwe teamleiders met het daarbij horende teamoverleg. De werving en selectie van personeel was vroeger de taak van de directeur, nu door een HR medewerker. Er is een zorgbemiddelaar, een wachtlijstbeheerder, een roostermaker enzovoort.

Doe je nog wat met je theologische bagage?

"Ja, binnen mijn persoonlijke leefwereld, maar ik ben geen leraar en ook niet actief in een kerk. Het

komt van pas, als je met mensen over de traditie spreekt. Met mijn studie Italiaans kon ik wat meer. Toen we vanaf 2004 enige personeelsreizen naar Rome maakten mede gefinancierd door pastoor Braam z.g., die een legaat naliet aan de personeelsvereniging. Zulke reizen vinden nu niet meer plaats. Door de afname van het aantal religieuzen in de verzorging zijn we nu iets kwijtgeraakt. Dat ligt niet aan het gebouw, wel misschien aan de veranderde tijdgeest en de veranderde manier van management, dat noodgedwongen met steeds minder middelen en mensen per verzorgde bewoner een steeds professionelere zorg moet leveren. Ik ben zelf ook veranderd. Ik nader de 60 jaar. Ik moet mijn eigen herinneringen niet verabsoluteren. Ik probeer toch de zaken te zien waarin ik deskundig was, bijvoorbeeld de medezeggenschap door de cliëntenraad."

Dierbare bewoners en herinneringen

Zo komen we te spreken over de vroegere bewoners van Berchmanicum: jezuïeten, dominicanen, diocesane priesters, een enkele karmeliet. Soms moest Remy zich enorm inspannen voor de vestiging van paters, die oorspronkelijk Nederlander waren maar in een missieland genaturaliseerd werden tot Indonesiër, Libanees of Deen. Gesprekken op het stadhuis waren nodig om deze ex-Nederlanders in het systeem opgenomen te krijgen. Remy bewaart warme herinneringen aan Guus Ziggelaar uit Denemarken, Theo Vlucht uit Libanon en een cohort genaturaliseerde Indonesiërs. Behalve aan hen denkt hij ook dankbaar terug aan zulke aardige mensen als Felix van Voorst tot Voorst, Clemens Brenninkmeijer, Frans Kurris, Piet van Breemen of Hans Oudshoorn met zijn kippen. "Zulke bijzondere mensen zijn er bijna niet meer. Het is nu anders."

Als secretaris zorgt Remy dat de budget cyclus, volgens jaarplan, ordentelijk verloopt: begroting, realisatie, jaarstukken, accountant. Er is contact met de gemeente en met de brandweer. De gebruiksvergunning moet in orde zijn. "De fusie tussen de Nederlandse en de Vlaamse jezuïeten heeft zijn invloed op ons. Ik heb interessante dingen meegemaakt. Ga ik de definitieve en complete ontvlechting tussen gemeenschap en de Stichting Jan Berchmans nog meemaken? De jezuïeten zullen zich terugtrekken. Wat blijft er dan? Ik heb geen invloed op de besluitvorming. Ik neem waar hoe de dingen verlopen, hoe zaken verloren gaan, en hoe soms andere er bij komen."

Afscheid van Johan Slebus

Na het gesprek met Remy Ramaekers loop ik zijn kamer uit, gelegen op de eerste verdieping van de voormalige missiedrukkerij, waarin de keuken, de eetzaal en de kantoren gevestigd zijn. Een paar kamers verderop staat de deur open bij administrateur Johan Slebus. Hij werkt hier al meer dan dertig jaar en is een oud-leerling van het Canisius College. Na de HEAO en de militaire dienst, werkte Johan als administrateur bij handelsondernemingen en een accountantskantoor. Op 1 september 1992 startte Johan zijn werkzaamheden bij de Stichting

Jan Berchmans (SJB). Hij had te maken met directeur Gerard Jansen en met de mensen op het kantoor van de Nederlandse jezuïeten in Den Haag: de adjunct-econoom Gijs van Doorn en de administrateur van de buitendienst Gerard van Dijen. "Allemaal mensen die een centraal en efficiënt kantoor mogelijk hebben gemaakt." Uit mijn tijd als econoom ken ik Johan goed. Gewoontegetrouw val ik bij hem binnen en maak ik een praatje.

Johan Slebus

Johan vertelt me dat hij naar een andere werkkring vertrekt. Hij constateert veel veranderingen en een andere werksfeer. "Ik ga manager bedrijfsvoering worden bij de *Stichting Samen Zorg* in Heteren. Drie keer zo groot als SJB." Is dat ver van Valburg? "Naar Nijmegen was het 20 km heen en weer 20 km terug. Naar Heteren: 7 km! Geen e-bike, geen racefiets, maar wel in de zomer een andere fiets dan in de winter." En de kinderen, Johan? "De oudste, 28, is net moeder geworden; de middelste, 26, bouwt robot lasmachines; de jongste is werktuig ingenieur en bouwt machines voor de veevoederindustrie." Een hecht gezin uit Valburg, maar toch deze stap? "Ik lees veel van de Canadese auteur Jordan Peterson. Die geeft verstandige leefregels. Die volg ik op."

Op 13 februari nam hij afscheid. 'Goede reis, Johan.'

Eduard Kimman s.j.

Het onderstaande artikel werd overgenomen uit de JCEP nieuwsbrief van 1 december 2022. Het gaat over de jaarlijkse bijeenkomst van alle Europese provincie-economen. Na Drongen, Krakow en Madrid was het de vierde keer dat wij - ongeveer twintig man sterk - bij elkaar kwamen: dit maal in Parijs. Het thema van de bijeenkomst, 'ecologische transitie', gaat ons zeer aan het hart, zozeer zelfs dat we (zoals uit het artikel mag blijken) samen met de Britten het voortouw nemen als het gaat om ethisch en ecologisch verantwoord investeren - een onderwerp waarover we in de toekomst vaker hopen te berichten.

Theo van Drunen s.j.

Economen en de carbon footprint

Waar hoor je economen over praten als ze vergaderen? Veel cijfers en percentages, groeipercentages, langetermijntrends, duurzaamheid, *best practices*... zeker allemaal. Het gebeurde opnieuw in Parijs in de derde week van november. Maar deze keer hadden al die begrippen niet alleen betrekking op inkomsten en uitgaven, financiële middelen en investeringen. Het grootste deel van de driedaagse bijeenkomst ging over temperaturen en CO₂, energiebronnen, voedsel, vervoersmiddelen, conditionering van gebouwen... enz. Ja, het hoofdthema was dit jaar de *ecologische transitie*.

Xavier de Bénazé s.j., afgevaardigde voor ecologische transitie van de Franstalige provincie (EOF), leidde de groep in een bewustmakingsoefening over de bedreigingen en uitdagingen van de klimaatverandering. Uitgaande van *Laudato Si'* gaf hij informatie over de veranderingen die op dit moment plaatsvinden en waar die ons kunnen brengen. Via een aantal spelvormen werd iedereen betrokken bij de reflectie over oorzaken en gevolgen van de vele effecten van menselijke activiteit op het ecologisch evenwicht van de planeet en over de beschikbare manieren om die impact te minimaliseren. Een

instrument om de *carbon footprint* ('koolstofvoetafdruk') van gemeenschappen te meten, ontwikkeld door JESC en al uitgetoetst in de EOF-provincie, werd ook toegelicht.

We keken ook naar concrete voorbeelden van de aanpak van ecologische transitie die door de Duitstalige provincie (ECE), de Ierse (HIB), Britse (BRI) en Franstalige provincie (EOF) werden gemeld. Een van de sessies [gepresenteerd door Rik Vanwijnsberghe (ELC) en Keith McMillan (BRI)] ging ook over *ethische investeringen*, met name over de impact die deze kunnen hebben bij het bevorderen van een milieuvriendelijk gebruik van financiële middelen.

Economen wijzen er vaak op, in een poging anderen voor te lichten, dat we niet mogen vergeten dat elke beslissing financiële gevolgen heeft. Deze keer realiseerden zij zich wat meer dat elke beslissing ook gevolgen heeft voor het klimaat, ernstige gevolgen voor iedereen op deze planeet, nu en in de toekomst.

Er was tijd om te bidden en te delen over de 'zending van de econoom', een paar avondwandelingen in Parijs, en voor een bezoek aan Montmartre, met als hoogtepunt de eucharistieviering in de crypte van St. Denis, waar Ignatius en zijn eerste gezellen in 1534 hun geloften uitspraken. Tot slot een woord van dank voor de gastvrijheid van de Franstalige provincie, gepersonaliseerd in de gulle dienst van Franck Delorme, haar econoom.

Herminio Rico s.j.
JCEP socius/econoom

Europese provincie-economen

NICOLAAS KLUITERS, HERDER IN EEN VERSCHIEDEN LIBANON

In maart 1985 werd Nicolaas Kluiters uit Delft vermoord in Libanon. Na een korte periode als illustrator en tekenleraar koos Nicolaas voor het priesterschap bij de jezuïeten en werd zielzorger in de bergen van Libanon. Hij werd dorpspastoor in de Bekaa-vlakte, in het Noorden van Libanon. Hij werd slachtoffer van de strijd tussen christenen en moslims, en van eeuwenoude rivaliteiten tussen families.

Nicolaas was een verzoener. Hij bracht mensen samen. Hij werd vermoord omdat hij conflicten bijlegde en pleitte voor vergeving in plaats van wraak. Zijn pastorie en zijn graf worden tot op vandaag in ere gehouden door de parochianen van de dorpen waar hij pastoor was. De Libanese kerk onderzoekt of er een zaligverklaring kan plaats vinden.

De Libanese auteur Carole Dagher schreef tien jaar geleden een boek over Nicolaas dat nu vertaald is en van noten voorzien door Benoit Lannoo. De vertaler is deskundige op het gebied van de Oosterse kerken.

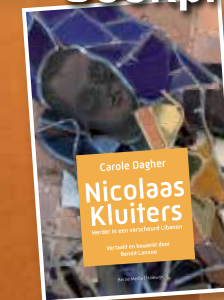
Het eerste exemplaar zal door uitgever Roel van Gestel van uitgever Berne Media worden overhandigd aan de Regionaal Overste van de jezuïeten in Vlaanderen en Nederland, pater Marc Desmet.

Sprekers:

- Pater Frans Berkemeijer uit Beiroet, medebroeder en naaste collega.
- Benoit Lannoo uit Antwerpen, publicist en vertaler.

NICOLAAS KLUITERS, HERDER IN EEN VERSCHIEDEN LIBANON

Boekpresentatie

Dinsdag 21 maart 2023 • 19.30 uur
Stanislaskapel Westplantsoen Delft
Toegang gratis; aanmelden vooraf
wordt op prijs gesteld:
boek.kluiters@gmail.com

Mensen zonder papieren spreken ons rechtstreeks aan

"Geef ons een toekomst, laat ons toe tot de rechtstaat." Deze eenvoudig heldere boodschap klomk vorig jaar, toen mensen zonder papieren zich in een brief richtten tot 'hun bureu'. Hoe reageren wij daarop?

"God die lichaam wordt, betekent in de eerste plaats concrete daden van gerechtigheid." Die zin uit het interview met Marc Desmet s.j. bij de adventsretraite zou goed nieuws moeten zijn voor de *sans-papiers* (migranten zonder papieren). Goed nieuws voor de 150.000 die in België ondergedoken rondzwerven en trachten te overleven. Of toch niet voor hen?

Wij zijn ook Belgen

Vorig jaar werden op 8 november de vertegenwoordigers van de 'Coördinatie van mensen zonder

papieren' in België uitgenodigd voor een hoorzitting in het Federale Parlement. Ze mochten hun 'verzoekschrift met betrekking tot een burgerwet over de regularisatie' toelichten. Aanleiding was de campagne *#WeareBelgiumtoo*, waarmee bijna 50.000 handtekeningen werden verzameld, met de steun van een honderdtal sociale bewegingen zoals *Jesuit Refugee Service Belgium*.

Deze hoorzitting was een uitzonderlijke symbolische erkenning. De sans-papiers, die per definitie niet door ons land erkend worden, kregen de gelegen-

"Beste buren,

Wij nemen vandaag de vrijheid om jullie rechtstreeks aan te spreken. Onze wegen kruisen elkaar regelmatig. Je kent ons als de moeder van de klasgenoot van je kind, als de kruidenier op de hoek van de straat, als de persoon die je kantoren schoonmaakt of je verwarmingsketel controleert. Net als jullie werken we, betalen we huur, sorteren we ons afval ... Kortom, we zijn gewone burgers. Eén ding is anders: in de ogen van de staat bestaan wij niet.

In België zijn we met zo'n 150.000 mensen die leven zonder papieren. Soms wonen we hier al vijf, tien of zelfs twintig jaar. Ook al werken we, we hebben geen recht op sociale bescherming. Onze gezondheidszorg wordt niet terugbetaald, we hebben geen vangnet als we onze baan verliezen. Voor werk en een dak boven ons hoofd zijn we overgeleverd aan de willekeur van corrupte bazen en huisjesmelkers.

Al vele jaren roepen wij de Belgische politieke besluitvormers met alle mogelijke middelen (demonstraties, petitie's, bezettingen....) op om een duurzame en redelijke oplossing te vinden voor onze situatie. Onze vragen blijven onbeantwoord. Onze stem wordt niet gehoord.

Interesseert ons lot jullie niet?

Daarom spreken wij vandaag tot jullie. Jullie, burgers mét papieren, hebben immers een fundamenteel recht dat alles kan veranderen: het recht om te stemmen. Gekozen functionarissen zijn er kennelijk van overtuigd dat ons lot jullie niet interesseert. Ze menen te weten dat jullie gekant zijn tegen de regularisatie van onze situatie. En toch zijn wij ervan overtuigd dat een aanzienlijk aantal Belgen ons steunt. Om onze beleidsmakers dit te laten zien, vragen wij jullie vandaag om jezelf te laten zien. Help ons om de beleidsmakers te tonen dat wij in de ogen van de Belgen ook tot België behoren. Laat de migranten zonder papieren toe in de rechtsstaat. Je hebt de kracht om een positief verschil te maken in onze situatie door de petitie te ondertekenen."

© JRS Belgium

heid hun lot toe te lichten. Ook konden zij een aantal constructieve voorstellen rechtstreeks richten tot de mensen die wetten maken en die dus echt iets kunnen veranderen.

De petitiebrief van de *sans-papiers*

Misschien begint 'de' gerechtigheid met het openhartig luisteren naar hun oproep dat u in het kader hiernaast leest.

Hoe werd deze petitiebrief ontvangen?

De traditionele Vlaamse partijen bleven zich halsstarrig vastklampen aan twee afgezaagde argumenten, waarmee ze de deur voor dialoog sloten. Terwijl de *sans-papiers* een handreiking deden door af te zien van hun historische eis van een algemene regularisatie. In plaats daarvan pleiten ze voor de verbetering van het huidige individuele regularisatiemechanisme.

Het eerste argument was dat versoepeling van de huidige regeling een nieuwe stroom van ongewenste migranten zou uitlokken - ook al is het bestaan van een aanzuigeffect nooit wetenschappelijk aangetoond.

Een tweede argument was dat onwettig verblijf nooit kan worden beloofd. Wie ons grondgebied illegaal is binnengetroden heeft de wet overtreden en komt niet in aanmerking voor enige gunst.

In handen van mensenhandelaars gedreven

Die redenering klinkt bijzonder hypocriet. De overgrote meerderheid van de migranten wordt in de handen van mensenhandelaars gedreven. Het ontbreekt namelijk aan legale en veilige migratietrajecten. Wie zijn leven wil redden of verbeteren moet eerst een derde land binnentreden om daar te proberen zijn of haar situatie te regulariseren. Bovendien is de Belgische Staat medeverantwoordelijk voor het illegale verblijf, doordat ze verschillende maatregelen invoerde of aanscherpte. Zo kost de administratieve vergoeding voor het indienen van een regularisatieaanvraag €350,- per aanvrager. Ook weigert de Staat de regularisatiecriteria openbaar te maken, zijn er geen hoorzittingen voorzien voor een tegensprekelijk debat en is de besluitvorming uitzichtloos. Wel is er de mogelijkheid een regularisatieaanvraag te doen op basis van de gezondheidstoestand, maar die is zo streng dat men bijna stervende moet zijn. Kortom: de staat produceert meer illegaal verblijf.

Wat doen wij voor de *sans-papiers*?

De houding van een meerderheid van onze parlementariërs is dogmatisch. Zij willen niet horen dat de bijdrage van de *sans-papiers* na regularisatie goed is voor de economie, de openbare financiën, de sociale zekerheid en voor de kwaliteit van samenleven. En wij, die de publieke opinie uitmaken, wij burgers met stemrecht, zijn de enigen die daar iets aan kunnen veranderen. Zou dit geen echte daad van gerechtigheid kunnen zijn?

De Belgische bisschoppen hebben op Pinksterdag 2022 een warm pleidooi gehouden voor de regularisatie van de *sans-papiers*. Laat ons met hen afsluiten: "Vergeet de mensen zonder papieren niet. Zelfs onzichtbaar maken ze deel uit van onze samenleving en verdienen ze een rechtvaardiger lot dan de 'vergeetput' waarin ze worden achtergelaten."

Baudouin Van Overstraeten

was tot zijn pensionering in 2021 directeur van de
Jesuit Refugee Service Belgium.

<https://igniswebmagazine.nl/kerk/het-woord-wil-mens-worden-en-dat-is-een-hele-weg/>"interview met Marc Desmet s.j

[https://www.wearebelgiumtoo.be/nl/"campagne #WeareBelgiumtoo](https://www.wearebelgiumtoo.be/nl/)

<https://www.jrsbelgium.org/> "Jesuit Refugee Service Belgium"

<https://www.kerknet.be/bisschoppenconferentie/persbericht/%E2%80%98mensen-zonder-papieren-niet-vergeten%E2%80%99-een-warm-pleidooi>

Het toch al uitgebreide ABC van de rooms-katholieke kerk is verrijkt met een nieuw woord: synodaliteit. Sinds 2021 zijn we, zoals het heet, "in synode". En als het synodale proces in 2024 afloopt, is de bedoeling dat ook daarna de gelovigen betrokken worden in het uitzetten van de koers van de kerk. Paus Franciscus gebruikt daarvoor het beeld van de omgekeerde piramide. Je moet de kerk niet denken vanuit de top, en dan naar beneden, maar vanuit de basis. De kerk, dat is in de eerste plaats: alle gelovigen samen. Samen zijn we op pelgrimstocht met de Heilige Geest als onze reisgids.

Synodaliteit vraagt een ingrijpende cultuurverandering. Leiders moeten meer inzetten op overleg en participatie dan nu het geval is. Wat de gelovigen betreft: bij een synodale kerk hoort het om je uit te spreken en je gedachten te delen. Van iedereen – leiders en de andere gelovigen – wordt gevraagd om meer te luisteren naar de ander dan zelf te spreken. En bovendien is de bedoeling dat in dat luisteren

gezocht wordt naar wat God ons te zeggen zou kunnen hebben. Wie alleen maar zélf gelijk wil hebben, luistert niet naar de ander, en luistert zeker ook niet naar God.

De bedoeling van het boek 'Op weg naar een luisterende kerk' is om de Nederlandse en Vlaamse kerk te steunen bij dit avontuur. Als redacteurs wilden we laten zien dat synodaliteit weliswaar nieuw aanvoelt (en ook nieuw is), maar dat er volop aanknopingspunten zijn in de christelijke traditie. Ik noem er een paar.

De Leuvense kerkhistoricus Mathijs Lamberigts beschrijft hoe het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) een herontdekking was van het overleg tussen de bisschoppen onderling. Dat is nog niet hetzelfde als de huidige synodaliteit, maar het is wel al een stap in de goede richting vergeleken met het eenhoofdige pauselijke bestuur van daarvoor. Zijn Nijmeegse collega Peter Nissen plaatst synodaliteit in een nog breder historisch perspectief, en spreekt over een slingerbeweging van 'desynodalisering' en 'resynodalisering'. Periodes met meer centrale leiding wisselen af met periodes met meer inspraak.

Midden in het boek staat een drieluik met bijdragen van drie verschillende religieuze tradities: de trapisten, dominicanen en jezuïeten. Alle drie hebben synodaal-achtige manieren van bestuur, met ruimte voor inspraak en overleg en samen de weg zoeken. Tegelijkertijd zijn ze alle drie heel anders.

Bij de dominicanen is er veel ruimte voor gesprek en discussie. Het heeft iets democratisch, zo stelt dominicaan Stefan Mangnus. Bij de jezuïeten gaat het om innerlijk aanvoelen wat de goede weg is, waarbij de provinciaal zijn eigen onderscheiding laat voeden door die van de medebroeder en door die van een adviesraad, het consult. Hier voerde 'onze' Mark Rotsaert het woord. Priorin Rebekka Willekes van abdij Klarland getuigt hoe zij leidinggeeft aan het "allen tezamen op weg zijn". De Regel van Benedictus beveelt veelvuldig overleg, waarbij met name ook de jongste stem moet klinken. Dat betekent: de stem met het minste ervaring met het kloosterleven.

Het meest spectaculaire hoofdstuk is van de hand

van de Chileense professor Sandra Arenas, die schrijft over de kerk in haar land. Toen het helemaal misging met bisschopsbenoeringen, is een groep gelovigen begonnen zélf synodes te organiseren: *Sínodos autoconvocados*.

Het boek is weliswaar geschreven door experts ter

zake, maar gesteld in een toegankelijke taal. Mijn hoop - en die van mijn mederedacteuren - is dat het een bemoedigende kennismaking is met de rijkdom en diversiteit van synodale tradities. Synodaliteit bestaat eigenlijk al, meer dan misschien gedacht.

Jos Moons s.j.

Op weg naar een luisterende kerk. Synodale ervaringen in verleden en heden.

Redactie: Jos Moons, Sjoerd Mulder, Karim Schelkens, Halewijn/Kok Boekencentrum 2022, p. 295, € 25.95.

KUNST

Begin januari 2023 waren er koppen op de voorpagina en lange artikelen in landelijke (Nederlandse) dagbladen: *de schilder Johannes Vermeer is sterk beïnvloed door de jezuïeten, en lang niet zo calvinistisch als wel beweerd werd*. Dit is een belangrijke conclusie uit een studie over Johannes Vermeer van Gregor Weber, hoofd beeldende kunst van het Rijksmuseum.

Het was geen verrassing voor degenen die de publicatie kenden uit 2016 van Dries van den Akker en

Paul Begheyn over Johannes Vermeer en Delft. Daar staat het allemaal uitvoerig in beschreven, met verwijzingen naar eerdere publicaties van Paul. Ook worden in dat boek katholieke en aan de jezuïeten ontleende symbolen geduid en verbonden met publicaties van de Orde. Twee zoons van Vermeer werden gedoopt als Ignatius en Franciscus (Xaverius).

Het boek van Dries en Paul werd herzien en wordt dit jaar uitgegeven door Adveniat bij gelegenheid van de tentoonstelling van Johannes Vermeer in Amsterdam. In één band staan zowel de Nederlandse als de Engelse versie.

De uitgever zegt er zelf het volgende over:

"Johannes Vermeer is veel meer beïnvloed door de jezuïeten in Delft dan door zijn protestantse wortels. Om met een katholiek meisje te kunnen trouwen moest Vermeer overstappen naar het katholieke geloof en raakte hij vertrouwd met de katholieke leer. Na het huwelijk gingen Vermeer en zijn vrouw wonen bij zijn schoonmoeder en werden ze buren van de jezuïeten in Delft. Dit herziene boek verschijnt bij de gelegenheid van de grootste tentoonstelling ooit over Vermeer en werpt een nieuw licht op zijn schilderkunst, het licht van de katholieke en jezuïtische achtergrond in Delft."

De tentoonstelling in het Rijksmuseum in Amsterdam loopt tot 4 juni 2023 - reserveren is verplicht. Nog nooit waren zoveel schilderijen uit het oeuvre van Vermeer samengebracht onder één dak.

Dries van den Akker s.j. en Paul Begheyn s.j., Johannes Vermeer en de jezuïeten in Delft, Uitgeverij Adveniat 2023, p. 148, € 19.95.

AMSTERDAM

Xaveriushuis

Eind oktober was Paul Brouwers uit Beiroet voor enkele dagen op bezoek. We hebben verder als gasten drie Indiërs - twee doctorandi uit Leuven, één uit Namen - mogen ontvangen, verder Jos Moons en Walter Ceyssens uit Leuven en een Spanjaard uit Peru. Het is sinds kort gebruikelijk dat gasten die langer dan een paar dagen hier verblijven een kookbeurt overnemen, vandaar dat we een Indische en een Zuid-Amerikaanse maaltijd hebben genoten. Drie mannen die zich interesseren voor het leven als jezuïet kwamen een weekeinde meeleven en meebidden met de gemeenschap. Het was een goede ervaring voor hen én voor ons. ✱ Glenn ter Veer is op 1 november gestart als directeur van het Platform voor ignatiaanse spiritualiteit en ook Rob Polet is op 1 februari begonnen als medewerker van het Platform. Jan Stuyt is sinds 9 oktober voor de tweede keer rector van de Krijtbergkerk. Kort daarvoor heeft hij in Malta een bijeenkomst van de *Jesuit Spirituality Centers* bijgewoond. Hier trof hij onder anderen Kaat de Smet, de nieuwe directeur van de Oude Abdij in Drongen. ✱ Ondertussen zijn we het afgelopen jaar elke maand wel ergens over aan het onderscheiden: op verzoek van pater generaal tweemaal over de gelofte van armoede, op verzoek van de regionaal drie maal over de toekomst van de Regio en het Ignatiaans Apostolisch Netwerk (IgnAN), en we nemen op meerdere plekken deel aan het synodaal proces. We doen dat met stille voorbereiding, luistergesprekken en summier rapportages. Het geeft een nieuwe dimensie aan onze gemeenschaps gesprekken en aan de uitwisselingen op het werk, waar dit ook gebeurt. ✱ Buiten de Krijtberg blijven we assisteren in verschillende kerken: Ben Frie en Peter van Dael in de Basiliek van de Heilige Nicolaas, Ward Biemans in de Italiaanse parochie, de Vredeskerk en nog een paar plaatsen, Peter Peelen vrijwel elke zondag in de regio Delft en Jan Stuyt bij Sant'Egidio en in Laren. Nikolaas Sintobin bereikt grote groepen door webinars in het Nederlands of Frans, en schrijft onverdroten door aan weer een nieuw boek, terwijl eerdere boeken uitkomen in vertaling. Hij is kerkelijk assistent van de GCL in Nederland, Vlaanderen en op Europees niveau. Jan en Ward begeleiden elk een GCL-groep in Hoofddorp, terwijl Bastiaan van Rooijen bij een

Franstalige GCL-groep in Rijswijk is aangesloten. ✱ Op 28 december was het tachtig jaar geleden dat pater Robert Regout in concentratiekamp Dachau stierf. In Maastricht werd een drukbezochte herdenkingsavond georganiseerd, die Ward Biemans bijwoonde. ✱ Sinds 6 februari is het stiller en leger geworden in de gemeenschap omdat Gregory Brenninkmeijer die dag verhuisde naar Aqua Viva in Nijmegen. Er is op verschillende plekken afscheid van hem genomen: in de Vredeskerk in Amsterdam, waar hij meer dan twintig jaar assisteerde, en in de Krijtbergkerk, waar hij een vertrouwde verschijning was. Als afscheid van de gemeenschap had Gregory een bezoek aan het pas geopende Luther-museum bedacht met daarna een diner bij Artis, de oudste dierentuin van Nederland, in hartje Amsterdam.

ANTWERPEN

Romero-Loyola

Op zondag 15 januari hebben Herman Paulussen en André Vergauwen, twee van onze 'buitenbroeders', onze tafel gedeeld om het nieuwe jaar goed in te zetten. De volgende dag is Herman echter onwel geworden en is voor onderzoek naar het St.-Vincentiusziekenhuis gebracht. Nu is hij tijdelijk naar Capenberg getrokken om daar weer op krachten te komen. ✱ Op dinsdag 24 januari hebben gemeenschap en personeel samen een druk bijgewoonde nieuwjaarsreceptie gehouden. Als overste en schatbewaarder heeft Theo een voorbeeldige speech afgestoken, zo voorbeeldig dat we vermoeden dat hij bij het een of ander tekstprogramma steun had gezocht - wat spreker zelf achteraf ook toegaf: een eerste proef met ChatGPT. ✱ Bart van Emmerik heeft tijdens de laatste week van januari in Rome deelgenomen aan een vergadering van de Europese verantwoordelijken voor de ignatiaanse spiritualiteit. Er is vooral nagedacht en uitgewisseld over het thema van de secularisatie. En tijdens dezelfde week was Marc Desmet in Heverlee voor het huisbezoek. ✱ In samenwerking met Rob Faesen, Hugo Carmeliet en John Arblaster, directeur van het Ruusbroecgenootschap, bereidt Theo een nieuwe uitgave voor van het 'Dagboek van de vriendschap' van Egied Van Broeckhoven. ✱ Bart Beckers gaat zijn laatste semester in bij de priester- en diakenopleiding in Bovendonk (PDOB). De vorming wordt stopgezet omdat het aantal studenten

beneden een verantwoord minimum komt. Op de gemeenschapsavond van 5 februari heeft hij verteld over zijn begeleiding van de pastoraal in de jezuïetencolleges in Nederland en Vlaanderen.

BOECHOUT

Xaverius in Capenberg

2023: een nieuw jaar met nieuwe perspectieven! Corona was wel nooit ver weg, maar alles is tegenwoordig vlug onder controle en een paar vrolijke feesten konden opnieuw georganiseerd worden zoals in de goede oude tijd. Alles begon met het bezoek van Sinterklaas. De brave man moest bij ons in zijn boek niet lang zoeken, want er waren alleen maar 'brave paterkes'. Toch had hij een speciaal woordje van dank voor de vieringen. ✱ Dan was er opnieuw de kerstmarkt op 10 december. Onder ruime belangstelling werden alle door de bewoners gemaakte kunstwerkjes getoond en verkocht. Heerlijke drankjes en hapjes waren voorzien voor de fijnproevers. Dit alles resulteerde in een gezellige drukte. Met Kerstmis schoof onze gemeenschap samen met Huize Stracke aan voor het grote kerstdiner en op Oudejaarsavond werd het oude jaar met een gezellig dansfeestje uitgewuifd. Met Lichtmis tenslotte trakteerde de vrijwilligersploeg alle bewoners op pannenkoeken à volonté. ✱ Sinds enkele weken is onze gemeenschap stevig uitgebreid. Op 21 november mochten we Miel Kint, schoonbroer van Bob Albertijn, verwelkomen. Na het overlijden van zijn vrouw was het moeilijk alleen in het grote huis te midden van de bossen van Halle te blijven wonen. ✱ Op 15 december, na het grote *Artsen*feest, kwam Luk Arts onze gemeenschap vervoegen. Het grote Antwerpen, zijn Antwerpen, verlaten voor de banlieue was geen evidentie. En als ogen en oren minder meewillen, bemoeilijkt dat alleen maar de zaak. ✱ Ook Herman Paulussen vertoeft nu bij ons voor revalidatie. Na een val en twee weken verblijf in het ziekenhuis hoopt hij zo vlug mogelijk voldoende te herstellen om zijn vroegere activiteiten te kunnen hernemen. ✱ Ter ondersteuning van de DICAP-gesprekken hadden we op 8 januari een geanimeerd gemeenschaps gesprek. Een medebroeder vatte het als volgt samen: 'in onze hulpeloosheid worden we opgeroepen om niet langer te leven voor de Heer, maar van de Heer'.

BRUSSEL

Arrupe

Het is nu bijna vijfentwintig jaar dat de jezuïeten-gemeenschap op dit Brusselse adres is gevestigd. En nog geeft zij het niet op. Ofschoon gelegen aan de 'goede' kant van de spoorweg bij het Noordstation, gaat het er hier soms heftig aan toe. Op oudejaarsnacht knalde het weer langs beide kanten van de treinrails. Gemotoriseerde oproerpolitie verscheen aan onze voordeur met schild & goedendag. Buiten hun fouilleringen en arrestaties volstaat het te melden dat de netwerkkabel nog dagen nadien aan onze voorgevel los doorhing tot vijftienentwintig centimeter boven het voetpad. Pater Walter Devos was de gepaste man om gunstige afspraken te maken met vaklui en verzekeringen. ✱ Nieuwjaar vierden we, desondanks en iets later, begin februari met alle jezuïeten woonachtig in Brussel en omstreken. Een opgewekte celebratie in de kapel van de Communio la Viale-Europe op de Chaussée de Wavre opende deze meertalige verbroedering. Bedankt nog eens voor de ontvangst en tot volgend jaar, als 't God belieft. ✱ Onze overste, Hugo Carmeliet, volgt in Molenbeek de bouw aan het toekomstige Egied Van Broekhovencollege met warm-kloppend hart. In maart verwachten we daar het blitzbezoek van kardinaal Michael Czerny uit Rome, wiens vurige inzet voor sociale rechtvaardigheid algemeen bekend is. ✱ Wie amaryllisbollen in volle bloei wil bekijken, kome naar onze huiskapel. Onze hovenier, Charles Verhezen, heeft hier een expertise opgebouwd die terecht internationale bewondering afdwingt. Bezoekers komen hier over de vloer vanuit Afrika en elders. ✱ Naast talloze pastorale tussenkomsten door de overige huisgenoten, mogen we hier nu nog de geestdrift vermelden van Frans Chanterie. Met pedagogisch inzicht leidt hij geregeld spraakoefeningen Nederlands in een instelling voor anderstalige personen uit den vreemde. Goed Vlaams spreken is een kunst die geleerd kan worden.

DRONGEN

Hurtado

In de tweede helft van december en begin januari was het heel stil in de Oude Abdij. Wegens de hoge verwarmingskosten ontvingen we in die periode geen gasten. Voor het onderhouds- en keuken-

personeel was het de gelegenheid voor een grote schoonmaak, anderen vonden tijd om achterstallige taken af te werken. Wanneer wij dit schrijven, zijn de donkere weken voorbij en hangt de lente in de lucht. In de stiltetuin koert weer de holenduif. ✱ Guido Vloemans en Maarten Verroens, onze buitenwonenden, hebben allebei afscheid genomen als parochiepriester en genieten een verdiende rust. ✱ De vier medebroeders die binnen de abdijmuren wonen, werken mee in het bezinningscentrum door geestelijke begeleiding en geestelijke oefeningen te geven, vieringen te verzorgen, gasten te ontvangen, een bijdrage te leveren aan activiteiten als Ademruimte, God vinden in alle dingen, Avontuur van de stilte, familiedagen enzovoort. Daarnaast hebben we allemaal een sociaal engagement buiten de abdij. Wiggert Molenaar ging soep uitdelen in de wijk Brugse Poort, Wim Dombret begeleidt de kinderen van een Palestijns gezin, Wauthier de Mahieu neemt regelmatig de eucharistieviering in de gevangenis van Gent op zich en Pieter-Paul Lembrechts bezoekt voor *Jesuit Refugee Service Belgium* de mensen zonder papieren in het repatriëringscentrum van Brugge. ✱ De restauratie van de vleugel aan de ingang vordert langzamer dan gepland. De steigers zijn weggehaald en de gevel aan het Drogenplein is in zijn vroegere pracht hersteld. Maar de werkzaamheden binnen, aan de vertrekken voor onder meer de jezuïetencommunity, hebben vertraging opgelopen. Voorlopig blijven we dus nog in onze kamers in het gastenverblijf. Onze tijdelijke living is de zaal die de Tweedekker genoemd wordt. U vindt ze vlak bij de grote refter. Welkom.

HEVERLEE

Sint-Jan Berchmans / Lerkeveld

Het gras in onze tuin is nooit zo weelderig groen geweest. Het hielp ons zonder ouderdomsdepressie doorheen de donkere wintermaanden komen, ook met dank aan grieprik en zoveelste covid-booster. Toch moest Paul Verdeyen voor enkele dagen met covid naar het hospitaal; gelukkig zonder grote gevolgen. Ook André Rosier werd opgenomen met een pijnlijke *occlusio intestini* waarvan hij ondertussen is hersteld. *Last but not least* werd een sterk verzwakte Jan Lambrecht door een goed verblijf in Gasthuisberg klaargestoomd voor de academische

zitting ter zijner ere op 24 november in de promotiezaal van de KU-Leuven. Een heel evenement dat ook het krantennieuws haalde. Onze tweede medebroeder exegeet, Wim Beuken viel dezelfde eer te beurt aan de Universiteit van Bonn bij gelegenheid van de afsluiting van de zesdelige commentaar op het boek Jesaja dat van zijn hand verscheen in samenwerking met Dr. Ulrich Berges, hoogleraar aan de theologische faculteit aldaar. ✱ Een andere Nederlandse huisgenoot, Peter van Gool, is nog zeer bedrijvig in sacrale dans sessies. Toen hij daarvoor naar Duitsland trok is hij in het station van Heverlee zwaar ten val gekomen. Hij is toch moedig verder gereisd om in des Heren wijngaard te gaan dansen en enkele dagen later, tot ons aller verbazing met nog blauw uitgeslagen aangezicht weer thuis te komen. Niettegenstaande zijn zware zicht-handicap en het overlijden van zijn onafscheidelijke Guy Borreman, blijft pater Aimé De Vocht nog zeer actief als biechtvader in Gistel en telefonisch steunverlener aan mensen in nood. Broeder Bart Bosteels, de jongste van onze huisgenoten, moeten we ook soms missen. Hij trekt er dan gezwind onderuit naar 't Veldzicht in Brugge waar hij een week in gezelschap leeft van een achttal mensen met verstandelijke beperking. ✱ Onze overste blijft met de toekomst van de 'Société des Bollandistes' begaan; hij houdt regelmatig zoom-gesprek met een internationale commissie door pater generaal aangesteld om zich over de toekomst van dat kroonjuweel te buigen. Pater Mark vergastte eveneens de community op een conferentie waarin hij vanuit zijn persoonlijke ervaring sprak over de soms moeilijke relatie tussen de Sociëteit en het Vaticaan in de recente geschiedenis. ✱ De jaarlijkse retraite werd geleid door Fons Swinnen. Hij hielp ons met beeld en uitgelezen teksten te kiezen voor het 'Leven in de Geest'. ✱ Op zaterdag 26 november kregen onze oud missionarissen bezoek van Rigobert Kyungu, huidig provinciaal van de Provincie van Centraal Afrika. Hij was vergezeld van Jacques Buensi die met een nog verwachtte tweede medebroeder een vertegenwoordiging uit de vroegere Congomissie in onze Regio komt uittesten. ✱ Een hoogtepunt was het zeer geslaagde kerstfeest met het personeel waarop ook onze vluchtelingen uit Oekraïne en een delegatie van het presidium van de studenten waren uitgenodigd. Ook onze

betreunde vlijtige Carine die enkele maanden geleden bij het naar huis gaan in de Brusselse metro door een hartaanval werd getroffen, kon aanwezig zijn. Directeur Van Tricht en onze overste orkestreerden een ingetogen viering in de kerk. Elk lid van het personeel mocht een kaars op het altaar zetten. Fons Swinnen las een kerstvertelling voor en hoofdverpleegster Judith las met verzorgster Renilde in duo het kerstverhaal van Lucas voor. Daarna was het heel gezellig tafelen rond een feestmenu waarin Bert en Dirk eens te meer het beste van hun kookkunst brachten, versierd met uitgelezen wijnen van onze sommelier pater Guido Cornelissen. ✱ Op Nieuwjaar namiddag werd zoals gewoonlijk een quiz gehouden 'met koffie en gebak'. Enkele dagen later werd ons door mevrouw Chantal Krekels een Nieuwjaarsconcert aangeboden met zang, viool en snarenspeel op grote harp. ✱ Ook het leven in Lerkeveld verdient vermelding. In het kader van de modules waar de studenten zich voor inschrijven, kwamen zuster Jeanne Devos, professor emeritus Yvan Verbakel (Burgerlijke Bouwkunde KU-Leuven) en professor internationaal Recht Jan Wouters spreken. Opvallend is de uitzonderlijke belangstelling voor de nieuwe module 'Existentiële Vragen'. Bij het ter perse gaan van dit nieuws loopt het huisbezoek van pater regionaal Desmet ten einde. Bijna twee weken heeft hij het reilen zeilen van het huis meegemaakt en kunnen vaststellen dat dit niet altijd op wieltjes loopt vooral als er twee liften te gelijk in panne vallen.

LEUVEN

Lessius

Aan de horizon doemt een verhuizing op van ons rijtjeshuis aan de Windmolenveldstraat naar een statig pand aan de Maria-Theresiastraat. Maar voorlopig zitten we hier, en we zitten hier prima. ✱ Nicolas Standaert lijkt drukker dan ooit (voor zover dat kan) met colleges, vergaderingen, netwerken. Steeds dingen in bewegingen zetten, in beweging houden, en bijsturen. ✱ Jos Moons hield een boekten doop (zie elders in dit blad) en gaf twee weken les in Parijs, aan 'ons' *Centre Sèvres*. Het onderwerp raadde u al - synodaliteit. ✱ Rinald D'Souza (Goa) zit in de eindsprint. Dat hopen en geloven we, hijzelf voorop. Hij kreeg minder goed nieuws en moest onverwacht afreizen naar zijn familie. ✱ Na Kerst-

mis deed Vana Chinnabathini (India) Amsterdam aan voor een paar dagen vakantie. Inmiddels is hij weer volop aan het experimenteren in laboratoria in Leuven en Antwerpen.

MECHELEN

Leliëndaal

De Scheutisten gemeenschap is geïnstalleerd op de 3e verdieping, met eigen keuken en living. Het zijn Poulard Espady (Haïti) en Jerry Senapai (Centraal-Afrika) met hun begeleider Jan Reynebeau (Vlaanderen). In het begin van hun verblijf hier gebruikten zij de maaltijden met ons. Om hun gemeenschapsgeest te bevorderen hebben zij ervoor gekozen onder elkaar de maaltijden klaar te maken. Daardoor zijn onze contacten met hen minimaal geworden. Hun kennis van het Nederlands is behoorlijk goed geworden. De twee niet-priesters werken reeds goed mee elk in een andere parochie in Mechelen. Op eind februari zal Poulard zijn eeuwige geloften afleggen. ✱ Onze buitenbroeder Marc (Lindeijer) werkt met veel plezier door in de parochie van Roosendaal. Tot zijn eigen verbazing blijkt hij enig talent als actievoerder te hebben, nu de gemeente het lang voorbereide plan heeft getorpedeerd om 'zijn' kerk in Nispen om te vormen tot multifunctioneel centrum. De actie, die dorpsbreed wordt gevoerd, lijkt succes te gaan hebben, wat maar weer bewijst dat je met vereende krachten ver kunt komen. Nu nog voor de andere twee kerken een toekomstbestendige oplossing vinden... ✱ Wouter (Blesgraaf) helpt nog altijd mee in het pastoraal, in onze eigen jezuïetenkerk en in verschillende parochies in Mechelen. Elke woensdagnamiddag kun je hem ook vinden in het inloophuis van de Mechelse parochies voor mensen aan de rand. ✱ Frans (Mistiaen), onze minister, nodigde de kleine rest van het dwarsverband Sanbolei (Mark Rotsaert, Fons Swinnen en Frans zelf) uit voor een hartelijke samenkomst. Hij zorgde er ook voor dat de 'Intervisiegroep Geestelijke Oefeningen Antwerpen-Mechelen' twee keer samenkwam. Hier in Mechelen begeleiden Frans, Philip (Debruyne) en Toon (Suffys) zeven retraitanten gedurende de negen maanden Geestelijke Oefeningen in het Dagelijks Leven (GODL). ✱ In de week van 5 tot 11 februari trokken Wouter en Toon elke dag naar Limburg om een gebedsweek die de deken van Genk organi-

seerde te helpen begeleiden. ✱ Onze kerkprefect Philip Debruyne heeft E.H. Filip Hacour, de nieuwe pastoor van de kathedraal, al enkele malen in huis gevraagd. Zij overleggen, met velen die betrokken zijn bij de pastoraal, over de toekomst van het kerkelijk gebeuren in Mechelen. Onze gemeenschap is goed aanwezig in de samenwerking van de parochies in de stad. ✱ De laatste maanden is er meer stilte en rust in de vleugel van 'Juneco' (de vroegere vleugel van 'Kerk en Wereld') waar vijftien minderjarige vluchtelingen door de organisatie 'Emmaüs' worden opgevangen. Om de twee maanden overleggen de coördinatrice van Juneco en Toon en Frans over het samen leven.

NIJMEGEN

Aqua Viva

Op 7 oktober ontvingen wij Carola Lexmond, Marja van den Ende en Rob Bakker op een bezoek. Jarenlang waren zij de uiterst dienstbare presentie van het economaat bij ons in huis, en hebben zij velen van ons op allerlei wijzen geholpen en ondersteund. Met koffie en gebak, een gezellige maaltijd met een glaasje wijn en voldoende ruimte in de wandelgangen hadden wij volop gelegenheid om bij te praten. Het was goed hen weer eens te zien. ✱ Een langdurig bezoek van Peter Lutjeveld werd op 9 december omgezet in een meer permanent verblijf, door een expeditie van hemzelf, Jan Bentvelzen en Tjeerd Jansen naar Den Haag voor een eerste voorbereiding van zijn verhuizing. Eerder - op 7 september - hadden hij en Peter Koper hier in huis hun jubilea gevierd van zestig, respectievelijk zeventig jaren in de Sociëteit. Peter Koper zou daarbij voorgaan in de kapel. Het werd een viering met hindernissen, omdat zijn vervoer het liet afweten. Jan Bentvelzen was daarom alvast met de mis begonnen. Maar als per miracel kwam Peter exact op tijd voor de overweging aan. Hij nam ons mee doorheen de ontwikkelingen in zijn bewogen en heel werkzame jezuïetenleven en maakte ons deelgenoot van zijn reflecties daarop. Met de dienst in de kapel en de feestelijke maaltijd in onze refter werd het een geslaagde en gezellige jubileumviering. ✱ Feestelijk en genoeglijk was de themaweek aan het einde van oktober. Indonesië stond dit keer centraal. Jan Bentvelzen en Jan van de Poll leverden een heel gewaardeerde bijdrage met een inkt in hun werk

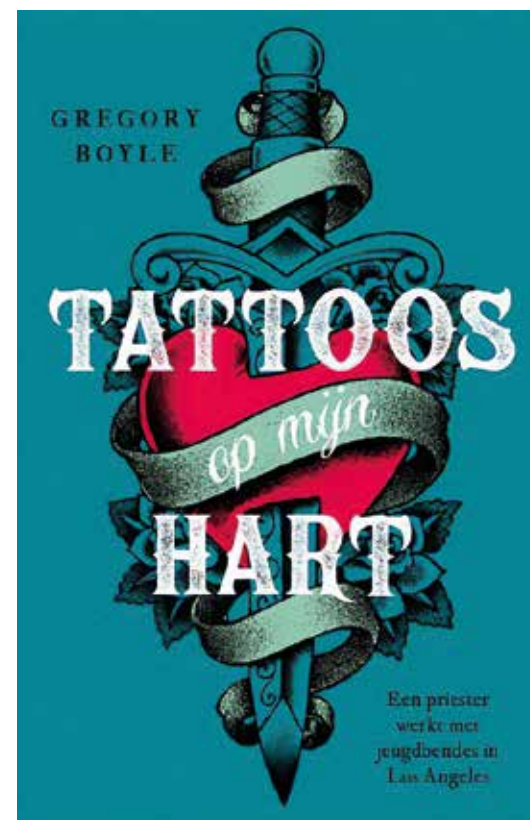
en inzet daar, en een overzicht van de jezuïetenmissie doorheen de jaren. ✱ Ook indrukwekkend maar om - vanzelfsprekend - geheel andere redenen, was het overlijden van Dries van den Akker. Hij was ernstig ziek uit Birmingham naar ons huis gekomen. Maar hij heeft - zeer tot zijn vreugde en de onze - nog acht hele goede maanden bij ons doorgebracht. Aan het eind daarvan was het echt op. Hij is in vrede gestorven. En wij hebben samen met zijn familie in een afgeladen kerk dankbaar afscheid van hem genomen. ✱ Een maand na de viering van ons patroonsfeest op 26 november konden wij terugkijken op een bijzondere viering van het kerstfeest. Het was voor het eerst sinds kerstmis 2019 dat wij weer bijeen konden komen in de kapel en aan tafel om de geboorte van de Heer te vieren. In de twee jaren daarvoor had corona roet in het eten gegooit. Wij hebben dankbaar gevierd dat wij op Kerstmis (en met Oud & Nieuw) als vanouds samen konden zijn. ✱ Wij zijn rimpelloos aan het nieuwe jaar begonnen; bij het schrijven van dit verslag versterkt met de komst van weer een nieuwe huisgenoot: Op 6 februari verliet Gregory Brenninkmeijer zijn geliefde Amsterdam en verwelkomden wij hem hier in huis.

BAROKKE INFLUENCERS

Stadsfestival van traditie en vernieuwing

Barokke Influencers is een initiatief van de Stichting Jezuitenergoed. Universitair Centrum Sint-Ignatius Antwerpen (UCSIA) en Universiteit Antwerpen hebben in 2020 de Stichting Jezuitenergoed opgericht. Deze stichting van openbaar nut legt zich toe op de wetenschappelijke en maatschappelijke valorisatie van het roerend materieel erfgoed van de jezuïeten in Antwerpen en daarbuiten. UCSIA verzorgt de coördinatie van het festival. Universiteit Antwerpen treedt op als co-organisator. De intendant van het festival Barokke Influencers is Harold Polis.

<https://barokeinfluencers.be/ons-verhaal/>

Een motiverend en hoopvol boek dat je uitdaagt altijd te blijven geloven in het goede.

De Amerikaanse jezuïet Greg Boyle is al vijftig jaar zielenger van jeugdbendes in Los Angeles. Het begon toen hij kapelaan werd in Dolores Missions, in een beruchte buitenwijk van Los Angeles. Sindsdien is zijn leven getekend door vriendschap met de jongens en meisjes die proberen zich te onttrekken aan het lidmaatschap van de bendes. Er zijn in Los Angeles ongeveer twaalfhonderd verschillende bendes met samen meer dan 86.000 leden.

Het belangrijkste instrument van pater Greg is vertrouwen. Vertrouwen geven aan de jonge man of vrouw die er uit wil breken, die een nieuw leven wil beginnen. Het moeilijkste is op dat moment het vinden van werk, dus heeft de pater zelf een paar werkgelegenheidsprojecten opgezet onder de naam *Home Boy Industries*. De twee belangrijkste activiteiten zijn zeefdrukken van textiel en het verwijderen van tattoos. Het is nu eenmaal lastig solliciteren als op je voorhoofd getatoeerd staat *fuck the police*.

Pater Boyle schreef er tien jaar geleden een boek over dat nu in een goede Nederlandse vertaling is verschenen. Het zijn verhalen van vriendschap en vergeving, maar ook van rouw en verdriet.

Er komt nogal wat *slang* in voor: de eigen taal van de Spaanstalige bendeleiden, dat geeft het boek een zekere levendigheid. Het is een verzameling losse anekdotes van het genre: ruwe bolster blanke pit, vallen en opstaan, nieuwe kansen nieuw vertrouwen. Een trieste kant is het grote aantal slachtoffers van oorlogen tussen de bendes. Pater Greg deed meer dan tweehonderdvijftig begrafenissen van jonge mensen die neergeschoten of neergestoken waren.

In de tweede helft van het boek komen de meer religieuze overwegingen naar voren. Vanwege de expliciete taal, ook uit de mond van de pater, lijkt het boek niet geschikt voor tafellezing in een contemplatief klooster. Het boek biedt een inzicht in het leven van een opmerkelijke jezuïet die onze bewondering verdient, ook als we het hem niet kunnen nadoen. Een boek dat ontroert en moed geeft: als je zondaars kansen biedt is bekering mogelijk. Pater Greg Boyle zet de deur daarvoor voortdurend open. Dat er dan ook gespuis binnenkomt is onvermijdelijk. Hij houdt de deur toch open. Dat heeft hij geleerd van Onze Lieve Heer.

Greg Boyle s.j., *TATTOOS op mijn HART*, een priester werkt met jeugdbendes in Los Angeles, vertaling Daan Savert, Kok 2022, p. 240, € 24,99.

Missie en Kolonisatie

Op maandag 13 juni 2022 ging in de Congocommissie van de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers een hoorzitting door waarop ik als oud missionaris in de Democratische Republiek Congo de aandacht kon vestigen op de opmerkelijke rol van de katholieke missie in de ontwikkeling van een plaatselijk onderwijs in de vroegere Belgische kolonie.

In 1922 sprak de Leuvense hoogleraar E. De Jonghe, na enquête ter plaatse, zijn bewondering uit over wat de katholieke missie toen al had gerealiseerd in plaatselijk onderwijs "op eigen initiatief en zonder enige steun van het koloniaal bestuur". Het betrof honderden schooltjes van basis onderwijs, het invoeren van een selectie die begaafde jongeren leidde tot middelbare studies in klein seminaries en zelfs tot hogere studies in groot seminaries. In 1917 was langs die weg al een eerste Congolees tot priester gewijd.

In 1930 besloot het koloniaal bestuur dit missionair basisonderwijs financieel te steunen. Dit gaf een geweldige boost aan de ontwikkeling ervan. Er werden ook 'normaalscholen' opgericht voor de vorming van onderwijzers voor het snel ontwikkelend basisonderwijs. Niet alle jongeren die aldus een intellectuele en menselijke vorming kregen, wilden priester of onderwijzer worden. Een racistisch gekleurd koloniaal bestuur liet echter niet toe dat begaafde Congolezen buiten de kolonie gingen

studeren. Ze kregen ook geen toegang tot de plaatselijke middelbare scholen voor Europese kinderen. Dit had als gevolg dat de katholieke missie het koloniaal bestuur onder druk heeft gezet voor de ontwikkeling van een algemeen middelbaar en hoger onderwijs ter plaatse voor de Congolese jongeren.

Belgisch Congo is aldus in 1960 onafhankelijk geworden met een plaatselijk onderwijs dat was uitgebouwd van lager tot hoger onderwijs (de Universiteit Lovanium werd gesticht in 1949). Dit had zijn gelijke niet in geen enkele andere Afrikaanse kolonie. Het jonge Congo-Kinshasa had de hoogste graad van scalarisatie (de mate van participatie aan de onderwijs) en alfabetisatie van heel Afrika.

Een missionerende kerk is geen koloniale bezettende mogendheid. Missionarissen zijn gezonden om plaatselijke kerkgemeenschappen te stichten. Er wordt dus niet gewacht op drang van 'onderdrukten' naar onafhankelijkheid om overdracht van verantwoordelijkheid voor te bereiden. Die intentie is aanwezig van het prille begin. In de Belgische kolonie zijn betrekkelijk vlug inheemse priesters aan het werk geweest soms met merkwaardige persoonlijkheid als de mukongo jezuïet pater Matota. Ze stonden heel dicht bij het volk in taal en cultuur. In 1955 was de eerste inheemse bisschop gewijd.

Ik vestigde ook de aandacht op de rol die de katholieke missie heeft gespeeld in het bevestigen van een sterk Congolees identiteitsgevoel door grote

Mgr. Pierre Kimbondo. Eerste Congolese bisschop gewijd op 18 november 1956 te Kisante.

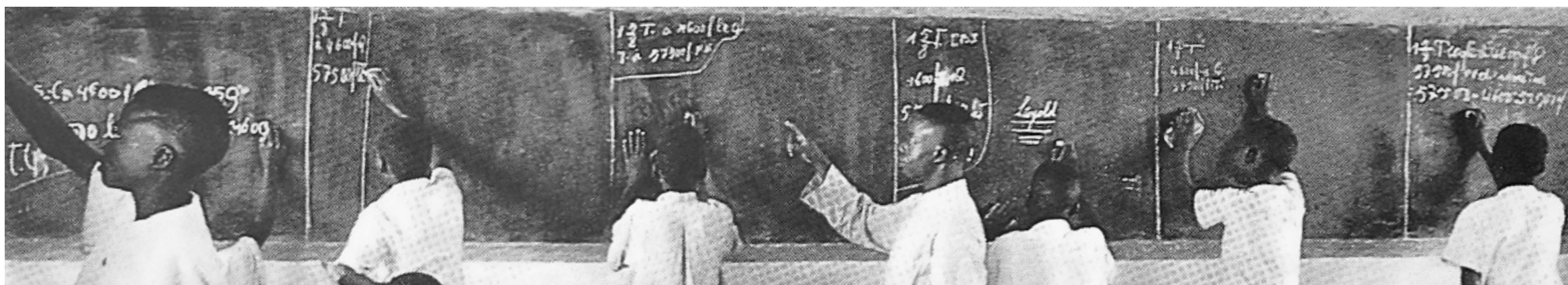
Van links naar rechts: Mr. Maarten Langhendries (historicus onderzoeker KU-Leuven), pater André Cnockaert, Mgr. Jan Dumon, Dr. Vincent Viaene (historicus), commissievoorzitter Wouter De Vriendt en een volksvertegenwoordigster PS.

aandacht en respect voor inlandse talen en culturen, in contrast met het cultureel, taalkundig en politiek imperialisme van Frankrijk. Er bestaan honderden wetenschappelijk onderlegde studies of woordenboeken van lokale culturen en talen door missionarissen opgesteld. Het gebruik van inlandse talen in evangelisatie en zelfs in basisonderwijs was vooral te danken aan een grote aanwezigheid van Vlaamse missionarissen die afzijdig stonden tegenover het gebruik van het Frans als voertaal in het koloniaal bestuur.

Die zin voor authenticiteit in taal en cultuur was, gezien de missionaire voorgeschiedenis, sterk aan-

wezig in de jonge Congolese katholieke Kerk. Gedreven door de openheid van het Concilie Vaticaan II en de pastorale dynamiek van de charismatische kardinaal Joseph Malula, ontstond er in de jaren 1960 bij de gelovigen en de inheemse clerus een geweldige creativiteit in productie van liturgische liederen, objecten, gewaden en rituelen. Het leidde tot de goedkeuring door Rome (niet zonder tegenstand!) van een "Zaïrese ritus" voor het vieren van de eucharistie. Niet één Afrikaanse lokale kerk is de Congolese Kerk gevolgd in dat prachtig voorbeeld van "inculturatie"!

André Cnockaert s.j.

Dries van den Akker (1945-2022)

Dries werd geboren op 3 april 1945 in Delft, waar zijn vader leraar-directeur van de MULO/MAVO was en zijn moeder de zorg voor het gezin droeg. Hij was de middelste van zeven kinderen. Dries volgde het Gymnasium A aan het Stanislascollege aldaar. Op 7 september 1964 trad hij in bij de jezuïeten in Grave, met de bedoeling om leraar te worden. Hij studeerde theologie in Amsterdam aan de KTHA en catechese in Parijs. Op 30 oktober 1976 werd hij priester gewijd in Groningen.

Al tijdens zijn opleiding gaf hij godsdienstles en publiceerde hij zijn eerste boek daarover. Vanaf 1975 was Dries catecheet aan het Maartenscollege in Haren (Gr.) en vanaf 1985 tot aan zijn pensioen aan het Stanislascollege in zijn geboorteplaats. Samen met anderen probeerde hij antwoord te geven op de vraag naar de rol die een katholieke school zou moeten spelen in de huidige geseculariseerde wereld, aanvankelijk in het "Plan Delft" en later met de Ignatiaanse Pedagogie, waarin leerlingen reflecteren op wat zij leren en wat ze daarmee willen

doen. Daarnaast was hij actief als assistent in de parochies van Delft en het Westland. Hij was een trouwe redacteur van het webmagazine Ignis, begeleidde gebedsgroepen en retraites, hield radiocauserieën en schreef vele artikelen en boeken, waaronder een commentaar op Markus en het populaire "Je naam je dag je heilige". Hij was ook de ziel van de veel geraadpleegde website heiligen.net, waarin hij zijn grote kennis over de heiligen deelde met het brede publiek. Bij feestelijke gelegenheden in de familie of bij de jezuïeten was Dries een begnadigd liedjesschrijver.

In 2017 werd hij stafid van het noviciaat van de jezuïeten in

Birmingham. Ook daar assisteerde hij in parochies, werkte mee in de studentenparochie en gaf begeleiding aan leken en religieuzen. Samen met de kokinnen van het noviciaat schreef hij twee kookboeken, waarbij Dries bij ieder recept een heilige zocht. Ter gelegenheid van de 400ste verjaardag van de heiligverklaring van Sint Ignatius schreef hij een monoloog die door Kurt Defrancq, een bekende Vlaamse acteur, in vele scholen en kloosters werd opgevoerd.

Begin 2022 keerde hij ongeneeslijk ziek terug naar Nederland. Hij behield zijn gebruikelijke enthousiasme en had zelfs plezier in zijn laatste maanden vanwege de goede verzorging in Huize Aqua Viva en de vele bezoekers, kaarten en aandacht. Hij stierf op de 46ste verjaardag van zijn priesterwijding, omringd door zijn familie, die hem trouw had bijgestaan in zijn laatste dagen en nachten.

Dries hield van mensen om zich heen en van gezelligheid. Hij was in hart en nieren jezuïet, leraar en verhalenverteller. Op respectvolle wijze, altijd opgewekt en met humor ging hij met mensen om. Wij zijn dankbaar hem in ons midden te hebben gehad.

Heilige Schrift waren goed voorbereid, hand-outs in de aanslag, gemakkelijk te volgen. Hij keek ernaar uit om twee keer per week de mis op te dragen aan de Newman University, gevolgd door koffie en een gesprek met de leden van de congregatie. De St Francis of Assisi Parish in Handsworth profiteerde van zijn eucharistievieringen en homilieën op zondag. Hij werd gevraagd als geestelijk begeleider van geestelijken, leken en religieuzen. Gastvrijheid was een van zijn gaven, vooral aan familieleden en vrienden uit Nederland, van wie sommigen kwamen voor weekenden van retraite en vriendschap.

Gedurende de twee jaar dat het noviciaat in het Diocesaan Seminarie gevestigd was, werd Dries gewaardeerd en gerespecteerd door de faculteit, de seminaristen en het overige personeel. In die tijd werd hij ernstig ziek. Zonder de genereuze zorg van de staf van het seminarie zou zijn leven veel moeilijker zijn geweest dan het al was. Medische en ziekenhuisafspraken werden geregeld, interne

verpleging werd geboden en medicijnen werden verkregen. Om nog maar te zwijgen van de veelgebruikte uitdrukking "liefdevolle zorg", die op zichzelf al boekdelen sprak over de genegenheid die men voor hem koesterde.

Geen enkel woord van zelfmedelijden of klacht was van hem te horen, ondanks de toenemende pijn. Soms kon hij door de pijn niet lopen of eten, maar zijn geest bleef positief en levenslustig. Zijn rol als formateur in het noviciaat werd verschillend omschreven als oudere staatsman en *padre aedificante*. Hij was een oudere broer, een geliefde metgezel, een luisterend oor, een uitdeler van de sacramenten, altijd gezellig.

Zijn vertrek naar Nijmegen werd steeds onvermijdelijker. Zijn zus Ger en haar man, waren als ereleden van de gemeenschap, brachten kostbare tijd met hem door en zorgden ervoor dat zijn overplaatsing naar zijn vaderland comfortabel zou verlopen. Zijn afscheid was bitterzoet, een mengeling van genegenheid, verdriet en vooral dankbaarheid voor de jaren die hij als vreugdevolle jezuïet met ons heeft gedeeld.

Kevin O'Rourke s.j.

Stanislasteam Delft

Het is zaterdagmorgen, in de Sint-Stanislaskapel steken we een kaarsje aan: voor Dries...

Vele jaren werkten de paters jezuïeten op het Stanislascollege in Delft. Naast de school staat het huis van de gemeenschap, en ook de mooie kapel. In 1995 begonnen de paters aan een nieuw project: het geven van de Geestelijke Oefeningen in het dagelijks leven. Dat waren toen Ben Frie, Dries van den Akker, Frits Wobbe, Bert ten Bergen, Ben Stoffels en Bart van Emmerik.

Dries, leraar levensbeschouwing op het Stanislas, nodigde mij uit om de Geestelijke Oefeningen te doen met hem als begeleider. Tien mensen gingen dit eerste jaar het avontuur aan om met de paters "Hem Achterna" te gaan. Ieder week een gesprek met de begeleider en op zaterdagmorgen deed een van de paters een meditatie over het thema van de komende week.

Ik zie Dries nog zitten op zijn meditatiebankje. Een

knik van welkom naar de mensen die binnenkwamen. Stilte. En dan zijn openingswoorden:

"Voor zover wij dat nog niet gedaan hebben, stellen wij ons in de aanwezigheid van onze goede God die met liefdevolle ogen op ons neerziet."

Dries had het talent om bij de tekst een mooi bijpassend lied uit te zoeken. Zijn vragen bij die teksten waren altijd gericht op het zoeken van en naar onze liefdevolle God.

In de loop van de jaren werd samen met een groep leken begeleiders het Stanislasteam gevormd. Na het vertrek van de paters in 2017 uit Delft is het team, gesteund door de jezuïeten, doorgegaan met de meditatie geïnspireerd op de ignatiaanse spiritualiteit.

Ik herinner mij Dries in de keuken, reddend, pra-

Herinneringen aan Dries van den Akker s.j.

Zijn tijd op het noviciaat in Birmingham

Als velen van de gemeenschap nog sliepen, stond Dries in de keuken sinaasappels te persen, zodat iedereen bij het ontbijt vers sinaasappelsap kreeg. Elke ochtend, vijf jaar lang. Dat was slechts een van de manieren waarop hij gul, vrolijk, creatief en met humor bijdroeg aan het gemeenschapsleven in het noviciaat in Birmingham.

Zijn preken tijdens de mis waren interessant, hetzij

vanwege zijn liefde voor en kennis van de Heilige Schrift, hetzij omdat hij graag onbekende details vertelde over het leven van de vele heiligen die hij beter kende dan de meeste anderen. Sommige van die heiligen waren verborgen in de nevelen van de tijd, terwijl hun verhalen wellicht zijn aangevuld door mensen met een rijke fantasie. Toch liet Dries nooit na een link te leggen naar het hedendaagse leven, soms met een knipoog. Zijn cursussen over de

tend, vrolijk. Heel toegankelijk voor de deelnemers aan de bijeenkomsten. Zo nu en dan kwam in zo'n gesprek de vraag naar begeleiding naar voren. Dries nam de tijd, pakte zijn agenda en kriebelde er een afspraak in.

Mensen die op de zaterdagmorgen naar de meditatie komen, leefden mee met Dries toen hij ziek werd

en moest verhuizen naar Nijmegen. We hebben voor hem gebeden en hem herdacht na zijn overlijden. Echt een Delftenaar, veel mensen kenden hem. Geliefd door velen. Gemist door velen.

Marianne Hoeboer

Begeleider GO en lid van het Stanislasteam
www.ignatiusdelft.nl

IN DE KIJKER

Joep Hovens s.j. (1927-2006) *een man met een missie in Indonesië*

Op 16 augustus 1949 stapt de 22-jarige priesterstudent Joep Hovens in Amsterdam op de boot met Indonesië als bestemming. Na een reis van een ruim vier weken komt hij aan in Giri Sonta, het huis van de jezuïeten in Midden-Java.

Vanaf zijn vertrek naar Indonesië heeft Joep honderden brieven geschreven, aan zijn moeder, broers en zussen, en later, vanaf 1969, aan het inmiddels opgerichte Thuisfront, dat in de eerste jaren geleid werd door zijn broer Jacques en later door zijn neef Piet Hovens. De familie werd zo op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen in het pastorale werk en van zijn inspanningen om in Indonesië de landbouw te moderniseren. Om de boeren kennis te laten maken met innovaties om zodoende meer opbrengst van hun land te halen en betere resultaten te boeken in de veeteelt, richtte Joep scholen voor landbouwonderwijs op. Deze 'do-scholen' boden niet alleen theoretisch onderricht, maar leerden ook hoe die kennis in de praktijk kon worden gebracht.

Thuisfrontbrieven een belangrijke bron

Aan de hand van de persoonlijke beschouwingen van Joep en relevante citaten uit de brieven proberen enkele neven en nichten een karakteristiek van zijn persoon te schetsen. Veel van het werk dat Joep beschrijft in zijn brieven hebben een context nodig. Daarvoor heeft de familie bronnen geraadpleegd die een beeld geven van de geschiedenis en de politieke en maatschappelijke situatie van Indonesië. Joeps opvattingen met betrekking tot de missionering deelde hij volop en ook werd het

Joep Hovens s.j. in 1949 als novice.

thuisfront op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen in de katholieke kerk in Indonesië maar ook ver daarbuiten.

In de brieven worden verschillende mensen genoemd die met Joep hebben gewerkt of die bij hem stage hebben gelopen. Studenten van de Erasmus Uni-

versiteit Rotterdam en de Tropische Landbouwhogeschool in Deventer. Zij waren bereid de familie over hun ervaringen te vertellen en documenten ter beschikking te stellen. Ook heeft de familie contact gezocht met de confrater van Joep, pater Jan Bentvelzen s.j., die ook vele jaren verbonden was aan de landbouwschool. Joep overleed in 2006 en pater Bentvelzen sprak bij de afscheidsceremonie van Joep in Geleen.

Het project

De actuele belangstelling voor de moderne geschiedenis van Indonesië, in het bijzonder de strijd om onafhankelijkheid, heeft ook de vraag opgeroepen wat de positie en rol van de Nederlandse missionarissen in het nieuwe, naoorlogse, Indonesië is geweest. Algemene inzichten bestaan daar wel over, maar de brieven van Joep Hovens zijn een geweldige bron om terug te kijken op zijn leven en werk als missionaris in Indonesië. De familie heeft die brieven altijd met interesse en bewondering voor zijn inzet gelezen, maar ook steeds vanuit een zekere vanzelfsprekendheid. Momenteel wordt bij het lezen van die brieven andere vragen gesteld dan toen.

De familie wil in de biografie een beeld schetsen van Joeps werkzaamheden en zijn opvattingen over leven en geloof binnen de context van zijn Indonesische leefwereld, zoals die tot uitdrukking komen in zijn brieven. Ze laten zich hierbij leiden door de volgende vragen:

1. Door wie of wat is Joep gedreven om voor het priesterschap te kiezen? Was daarbij de grootste drijfveer om de missie in te gaan? Waarom heeft hij voor de orde van de jezuïeten gekozen en waarom voor Indonesië (was dat een eigen keuze)?
2. Zit er een ontwikkeling in de wijze waarop hij het werk in de missie voor zich zag? In hoeverre kwam dat overeen met de opvattingen van zijn orde?
3. Wat waren de oorzaken van zijn twijfels over zijn pastoraal werk? Wat heeft hem doen besluiten om de stap tot uittreden niet te maken?
4. Wat is er nu nog te vinden van het werk dat Joep in gang heeft gezet? Hoe staat het nu met de landbouwscholen? Bestaan ze nog? Hebben ze navolging gevonden?

Deze en mogelijk nog andere vragen wil de familie proberen te beantwoorden in hun project. Iedereen die hen nadere informatie kan verschaffen wordt uitgenodigd dat te doen.

Reacties op dit artikel kunnen worden gezonden aan [mailadres\(trinette@mertensmail.nl\)](mailto:mailadres(trinette@mertensmail.nl)) of postadres: Trinette Hovens, Mathenesserlaan 168b 3015 CL Rotterdam

Voor het in memoriam van Joep Hovens zie https://www.jezuiten.org/wp-content/uploads/page/page_in_memoriam_nederlandse_jezuiten_2005-2006_0.pdf

Vorming van jezuïeten ten dienste van de zending.

De opleiding van de Franstalige jezuïeten in Europa wil medebroeders voorbereiden op hun zending, rekening houdend met alle verschillen in karakter en de grote verscheidenheid in de afgelegde levensweg.

Mensen die verder niets weten van de opleiding van jezuïeten weten één ding wel: het duurt lang. En wie een paar jezuïeten kent, die weet dat het niet allemaal intellectuelen zijn. Wat zijn ze wel? Jezuieten weten zich persoonlijk verbonden met Christus en van daaruit willen ze zich inzetten voor het geloof, voor gerechtigheid, in gesprek met de cultuur, en ze geloven in de unieke roeping van iedere mens. De opleiding gaat dus over veel meer dan alleen maar 'studeren'.

Gevormd voor een zending

Na zijn radicale bekering had Ignatius van Loyola een innerlijke kennis verworven, waardoor hij "heel veel dingen begreep en doorzag: zowel geestelijke

zaken, als dingen van geloof en wetenschap". Dit zijn de woorden uit zijn autobiografie, het Verhaal van de Pelgrim. Spiritualiteit, theologie en cultuur zijn niet gescheiden, maar moeten in de loop van iemands leven met elkaar verbonden worden. Toen Ignatius op zijn manier 'de zielen wilde helpen' en al lang verscheidene mensen geestelijke begeleiding gaf, is hij alsnog gaan studeren. Ook al ben je innerlijk verlicht, dat ontslaat je niet van de plicht om je te laten vormen om mensen beter te begrijpen, te dienen en te helpen. Zeker: de ervaring van God in het gebed en in een contemplatieve kijk op de wereld helpen een mens vooruit. Maar tegelijk vraagt dat om op een verantwoordelijke manier te studeren, te begrijpen en te groeien in wijsheid.

Scholastieken Parijs

De eerste tien jaar na de stichting van de Orde in 1540 werd de vorming gegeven door jezuïeten, maar enkel aan jezuïeten. Daarna kwamen er colleges en stond de opleiding ook open voor anderen. Het ging er daarbij om jonge mannen de wil van God te laten zoeken en te leren vinden in een andere roeping dan het leven als kloosterling. Hoe kun je het innerlijk van jonge mensen zo vormen dat ze in de wereld handelen volgens het richtsnoer van het Evangelie? De jezuïeten van vandaag zijn nog steeds met die vraag bezig.

Welk christelijk mensbeeld?

Het mensbeeld van Ignatius wordt bepaald door zijn ervaring. Hij schreef erover in de Beschouwing

om tot Liefde te komen: "Nagaan hoe God in alle geschapen dingen op het aardoppervlak voor mij zwoegt en werkt..." [Geestelijke Oefeningen 236]. Wat wij ook denken of doen, God gaat ons altijd voor. Dit mensbeeld komt overeen met de missie van de jezuïeten: "zich allereerst willen wijden aan het heil van de zielen in een christelijke levenswandel en de kennis van het christelijk geloof, en aan de verspreiding van het geloof." Die manier van kijken en die zending krijgen vandaag vorm in de opleiding op verschillende manieren.

Innerlijkheid en integratie

Vanaf het noviciaat wordt jezuïeten gevraagd om hun innerlijk leven te verzorgen. Niet om de boze buitenwereld te ontvluchten, maar om het eigen mens-zijn dieper te doorleven. In een wereld waarin iemand makkelijk afgeleid wordt en verdeeld raakt, gaat het om grotere zelfkennis en om het verdiepen van de relatie met God, en om die diepte ook te vinden in het helpen van anderen en in de onderscheiding. Verdieping zoeken is relevant en men is er nooit klaar mee.

Open staan voor andere culturen

Tijdens de vorming worden de studenten ondergedompeld in andere culturen, en maken ze indringend kennis met mensen die arm zijn. Zulke ontmoetingen verbreden de blik, maken relaties makkelijker, en helpen de student zich staande te houden aan de grenzen van onze samenleving.

Een opleiding die veel omvat

De opleiding combineert allerlei aspecten van de vorming: intellectueel, geestelijk, intermenselijk, gemeenschapsvormend, apostolisch, liturgisch ... Paus Franciscus vraagt om naar de 'schreeuw van de armen' te luisteren, tegelijk met het horen van 'de schreeuw van de aarde'. 'Alles is met alles verbonden' is geen slogan, maar een wijze om de wereld te begrijpen en daarnaar te handelen.

Durven denken en handelen

De opleiding leidt tot persoonlijke keuzes. In het worstelen met filosofie en theologie gaat de student zelf nadenken. Je leert om dat grondig te doen, en in samenspraak en samen handelen met anderen.

Nieuwe uitdagingen

Zichzelf zijn bij het integreren in de Sociëteit

Iedere eigen talenten en verlangens tellen mee. Maar die talenten en verlangens moeten uitgroeien en integreren in een groep religieuzen - de Sociëteit van Jezus. De leden van de Sociëteit, de jezuïeten, zijn verbonden door een gedeelde roeping, eenzelfde manier van handelen en een overkoepelend bestuur. De opleiding is lang, niet omdat er zo nodig veel intellectuele kennis opgedaan moet worden,

maar omdat je maar langzaam ingroeit in het apostolisch lichaam van de Orde.

Verskillende culturen leren samen leven

De meerderheid van de studenten in Parijs komt uit het buitenland. Dat betekent dat de opleiding aan de ene kant Europees is en blijft, maar aan de andere kant die verscheidenheid van alle continenten moet waarderen en integreren.

Rekening houden met de geschiedenis van seksueel misbruik

De recente geschiedenis toont ons maar al te veel voorbeelden van seksueel misbruik, geweld en gewetensdwang. Ook jezuïeten maakten zich daaraan schuldig. De richtlijnen om dat in de toekomst te voorkomen zijn helder. Maar we zijn nog niet klaar met het onderzoek naar hoe het zover heeft kunnen komen. Welke conclusies moeten we trekken op psychologisch gebied, en hebben we er van geleerd om beter te communiceren over ons affectieve leven?

Permanente vorming

Tenslotte: in de zending kun je niet doen alsof een opleiding aan het begin van een leven als jezuïet voldoende is. We zullen meer moeten bieden aan voortgezette opleiding en bijscholing, zowel individueel als in groepsverband.

Door deze uitdagingen serieus te nemen proberen we recht te doen aan de waarheid en de vreugde van het Evangelie.

*Pater Bruno Saintôt s.j.
Centre Sèvres, Parijs*

Overgenomen uit: Échos Jésuites, 2022-4, p. 2-5.

Er zijn vijftig jezuïeten in opleiding voor de provincie van de Franssprekende jezuïeten (EOF) van West-Europa. Daarnaast studeren er honderd buitenlandse jezuïeten in Frankrijk of België, de meerderheid daarvan in Parijs.

Hieronder de standaard opleiding van een jezuïet in West-Europa.

In de praktijk wordt die telkens aan de persoon aangepast.

- 2 jaar noviciaat: spirituele vorming - afgesloten met de eerste geloften.
- 5 jaar bachelor studie: filosofie & theologie, stages - vaak in Parijs.
- 2-3 jaar werk in een school of ander apostolaat van de Orde.
- 2 jaar master studie: theologie & filosofie, stages, diaken- en priesterwijding.
- 3-6 jaar apostolisch werk of aanvullende studies.
- 1 jaar tertiaat of 'derde jaar': afronding van de vorming - laatste geloften.

ACTIVITEITEN

DRONGEN

Oude Abdij
Drongenplein 26,
9031 Drongen (bij Gent).

PAAS3DAAGSE voor jong en oud Met Hem

5-9 april 2023

Ben je op zoek naar een zinvolle invulling van de Goede Week samen met je vrienden, je gezin of alleen? Je kunt deze Paas3daagse als een intern of een extern programma volgen.

Meer informatie:

<https://www.oudeabdij.be/paas3daagse.html>

'Gun jezelf een ander verhaal'

Schrijfretraite

15 - 20 mei 2023

Tijdens deze retraite kun je in stilte van de Oude Abdij Drongen al schrijvend tot verdieping komen. Het schrijven is een manier om jezelf en God beter te leren kennen.

Meer informatie:

<https://www.oudeabdij.be/schrijfretraite-mei.html>

ADEMRUIMTE

Individuele stiltdagen

Enkele dagen per maand proberen we met de medewerkers, jezuïeten en vrijwilligers meer een abdijsfeer te creëren, Ademruimte voor stiltezoekers. We bieden jou een paar dagen voor jezelf. In stilte kun je tot rust komen in de groene omgeving van de Oude Abdij Drongen.

Data 2023:

17-21 april 2023

15-19 mei 2023

21-25 juni 2023

Je verblijf duurt minimum 2 dagen en maximum 8 dagen.

Meer informatie:

<https://www.oudeabdij.be/ademruimte.html>

GEESTELIJKE OEFENINGEN tijdens de ZOMER

Aanbod van verschillende modules in de periode van 11 juli-9 augustus 2023
5-daagse, 8-daagse en 30-daagse retraite

Stille retraites met persoonlijke begeleiding volgens de Geestelijke Oefeningen

Deze persoonlijk begeleide, ignatiaanse retraites doe je samen met anderen. Er zijn geen gezamenlijke inleidingen. Je hebt een eigen begeleiding, die je dagelijks individueel ontmoet. Viermaal per dag komt de groep samen: een korte ochtend- en avonddienst, een eucharistieviering, een uur stil gebed. Maaltijden verlopen in stilte. Het belangrijkste is je persoonlijk stil gebed.

Nadere informatie over de verschillende modules:

<https://www.oudeabdij.be/ons-programma-in-de-abdij.html>

Meer info of vragen via Renate Cauwels:

cauwels@oudeabdij.be tel. +32 (0)9 226 52 26

AMSTERDAM

Het Platform ignatiaanse spiritualiteit biedt retraites en geestelijke begeleiding.

Online zijn we actief met een dagelijkse gebeds-podcast en met digitale retraites.

Daarnaast produceren we (online) tal van artikelen, meditaties, gebeden, podcasts, video's en lezingen vanuit de ignatiaanse spiritualiteit.

Platform ignatiaanse spiritualiteit

Beulingstraat 11

1017 BA Amsterdam

platform.ignatiaansespiritualiteit@jesuits.net

<https://platform-ignatiaanse-spiritualiteit.org/>

Economen wijzen er vaak op dat wij niet mogen vergeten dat elke beslissing financiële gevolgen heeft. Deze keer realiseerden zij zich wat meer dat elke beslissing ook gevolgen heeft voor het klimaat, ernstige gevolgen voor iedereen op deze planeet, nu en in de toekomst.

Herminio Rico s.j.

Jezuieten is een uitgave van de regio *European Low Countries* van de Sociëteit van Jezus. Het verschijnt driemaal per jaar en is bedoeld voor familieleden, vrienden, weldoeners en geïnteresseerden. Het blad is in principe gratis. Giften zijn altijd welkom, meer informatie hierover op pag. 2.